Universitat de les Illes Balears

#SOM UIB

www.uib.cat

iRi Doctorat d'Educació
Doctorat de Tecnologia Educativa
Institut de Recerca i Innovació Educativa

explicam la recerca

Família i escola. Discursos i pràctiques sobre la participació a l'educació obligatòria (EDU2012-32657)

Jordi Vallespir
Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació
(jordivallespir@uib.cat)

Objectius generals

- Analitzar les dinàmiques de participació en l'educació primària i secundària obligatòria dels centres públics i concertats de quatre Comunitats Autònomes (Catalunya, Illes Balears, Aragó i la Rioja)

- Identificar els factors que influeixen en les bones pràctiques de participació i la seva relació amb l'èxit escolar de l'alumnat

- Elaborar propostes d'intervenció per a potenciar la participació de les famílies en el Consell Escolar, l'AMIPA i afavorir les relacions escola, família i comunitat

Objectius específics

- Analitzar la política educativa de l'administració, a nivell estatal i autonòmic
- Conéixer el discurs de representants de l'administració educativa, organitzacions, organismes i entitats que es relacionen amb l'educació
- Definir el concepte de participació a partir dels diferents agents que conformen la comunitat educativa: Amipa, professorat, direcció…
- Identificar els models de gestió dels centres educatius i el funcionament dels òrgans de representació de les famílies
- Comparar les dinàmiques de participació de l'educació primària i la secundària
- Identificar els principals factors en la construcció de les dinàmiques de relació
- Elaborar propostes d'intervenció per a afavorir l'èxit escolar de l'alumnat

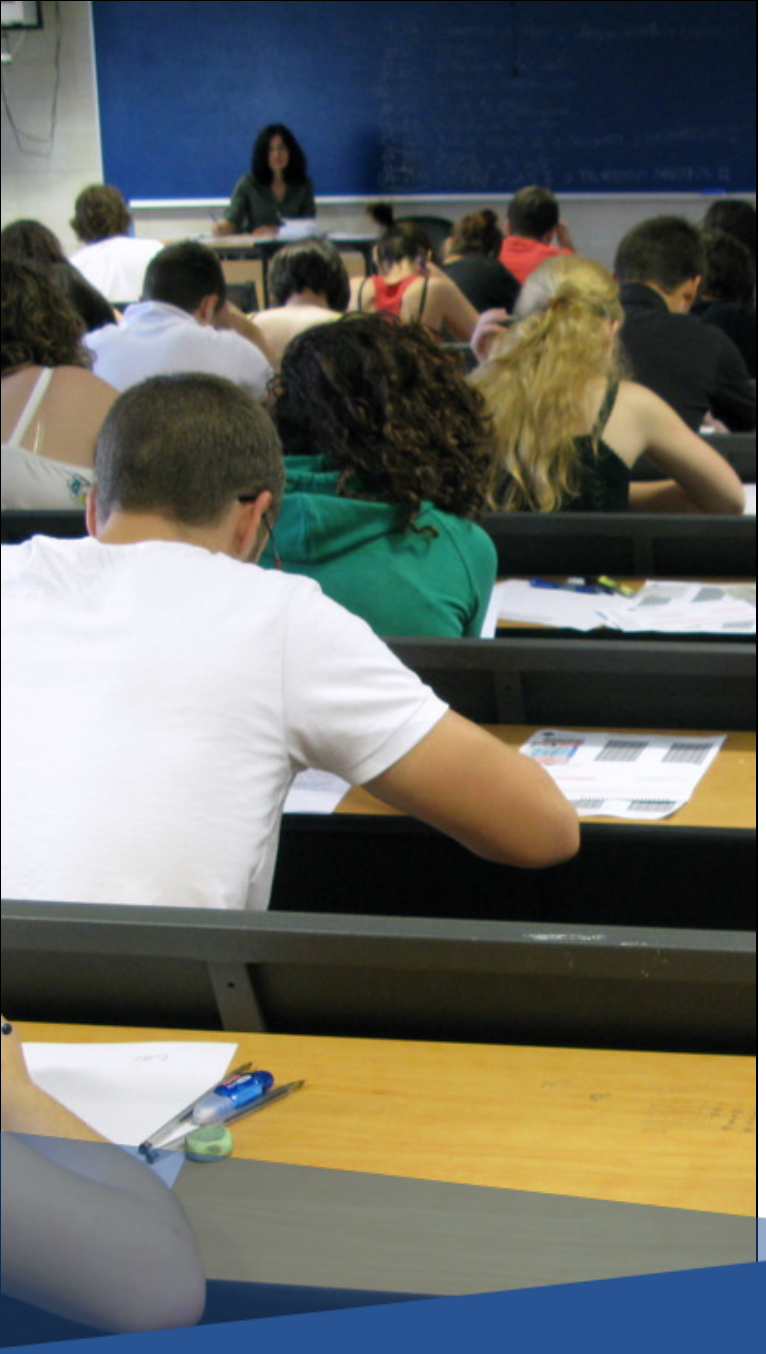

Metodològicament la recerca es desenvolupa en tres fases

1. Primera: realització d'entrevistes en profunditat a diferents representants de la comunitat educativa

2. Segona: etnografies centres escolars, considerats de bones pràctiques pels informadors clau

3. Tercera: discusió en grup dels resultats obtinguts, elaboració d'informes, comparació i difusió a mitjançant seminaris, congressos i publicacions

Representants d'entitats i institucions diverses

- Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Professional de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
- Consell Escolar de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (CAIB)
- Federació d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de Mallorca (FAPA)
- Representants sindicals: ANPE, STEI
- Moviments socials, escolars i educatius: Cooperatives de treball, FERE, Departament d'Inspecció Educativa, Marea verda…
- Moviments de Renovació Educativa

Qüestionari

- 1. Què enteneu per participació al centre escolar?
- 2. Evolució del concepte de participació, des de l'inici de l'etapa democràtica
- 3. Valoració de la participació a la pròpia Comunitat autònoma
- 4. Considera que la participació millora l'èxit escolar?
- 5. Quins són els punts forts i els punts dèbils de la participació?
- 6. Factors extra i intra centre que poden millorar la participació
- 7. Quin tipus de participació destacaries? Individual, col·lectiva, formal…
- 8. Qui ha de proposar/promocionar la participació?
- 9. Ens pot indicar quines experiències de participació coneix?

Sobre el concepte de participació

En síntesi, la participació de la família a l'escola és entesa com el conjunt d'actuacions, individuals i col·lectives, que tenen com a objectiu la millora de l'aula, l'escola, el sistema educatiu i, en general, de tota la comunitat educativa.

Es considera que la participació exigeix una implicació col·laborativa de tots els agents socials i entitats diverses (Consell escolar, Amipa…) en un mateix projecte educatiu.

Suposa, igualment, que no existeixen diferències entre educació formal i no formal i sobrepassa el temps i l'espai escolar.

La labor educativa afecta tant a les famílies com al professorat i s'ha de desenvolupar de forma conjunta i consensuada, amb una gran dosi de complicitat entre les parts i tenint en compte que participar significa aportar.

La participació, en definitiva, ha de ser activa, directa, crítica i continuada.

Punts forts i punts febles de la participació

Alguns **punts forts** assenyalats, amb paraules de les persones entrevistades:

- *La participació de les famílies a l'escola és molt positiva per a l'èxit escolar dels seus fills* (MUN IB 13)
- La labor desenvolupada des de les federacions de mares i pares d'alumnes: *Com a punt fort, destacaria les federacions ja que les federacions són un element de força que poden ajudar molt per a conseguir determinats canvis* (MR IB 13)
- El treball conjunt i coordinat entre famílies i centres escolars: *No es pot oblidar que pares i mestres estam condemnats a entendre'ns* (EX AUT IB 13)

En l'apartat de **punts febles**, es poden apuntar:

- La generalitzada manca de participació de les famílies, propiciada per les pròpies polítiques de les administracions educatives.
- Les minses o nul·les perspectives de relleu generacional a les mateixes associacions i altres òrgans de participació.
- La incompatibilitat horària entre els centres escolars i els horaris professionals de les famílies per a reunions i tutories.

Factors propiciadors de la millora de la participació

- La participació ha de ser bidireccional, encara que els equips directius i el claustre de professors hi juguen un paper primordial en el foment de la pràctica participativa
- La motivació per a la participació no sorgeix de forma espontània i s'han de crear els mecanismes necessaris per a facilitar-la.
- La participació requereix un aprenentatge, a l'igual que la seva millora. Participant s'aprèn a participar.
- Les bones relacions que s'estableixin entre els centres escolars i les diverses entitats ciutadanes.
- La bona disposició de les administracions front a la participació, desenvolupant una legislació adequada i proporcionant els recursos i les infraestructures necessàries.
- *La participació és positiva per a l'èxit escolar pel fet de compartir uns mateixos criteris, de compartir un mateix projecte educatiu. Quan hi ha una continuitat entre l'escola i la família, es dóna l'èxit; quan hi ha desavinences, es provoca el fracàs* (EX CE IB 13).

Treball de camp a centres educatius

- Centres d'Educació Secundària Obligatòria

  - Perfil dels centres: públic i privat, urbà i rural

- Centres d'Educació infantil i primària

  - Perfil dels centres: públic i privat, urbà i rural, comunitat d'aprenentatge

Treball de camp a centres educatius

- Entrevistes
  - Direcció del centre, un professor per cicle
  - Representants famílies: Amipa, Consell escolar
  - Professionals externs
- Observació
  - Assistència reunions Amipa
  - Consells escolars
  - Altres activitats: jornades portes obertes, diades…
- Anàlisi
  - Documentació oficial del centre
  - Web/blog del centre
  - Web/blog de l'Amipa

Qüestionari de les entrevistes

- La participació de les famílies, afavoreix l'èxit escolar?
- Què s'entén per participació des del centre?
- Dinàmica i funcionament quotidià del consell escolar
- Participació de les famílies a les Amipas
- Vies de comunicació entre el centre i les famílies
- Tipologia de participació als centres escolars. L'ús de les noves tecnologies
- Anàlisi de la formació dels docents, inicial i contínua, respecte a la participació
- El paper que juguen altres professionals en el centre
- Valoració de la participació de les famílies
- Experiències innovadores i resultats

Es correspon amb la tercera anualitat

A hores d'ara tot just s'acaba d'iniciar

- S'estan elaborant els informes de les etnografies
- Seguirà una anàlisi comparativa dels informes de les distintes CCAA i s'està duent a terme la difusió parcial de resultats
- Redacció dels informes finals i difusió de resultats en articles, a més de la celebració d'un seminari internacional

Moltes gràcies per la vostra atenció

uib.cat